

DSM-5 Düzey 2 ?rritabilite Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *DSM-5 Düzey 2 ?rritabilite Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20201>

Özet

DSM-5 Düzey 2 İrritabilite Ölçeği, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından geliştirilen ve **Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı**, Beşinci Baskı'da (DSM-5) yer alan klinik değerlendirme araçları setinin bir parçasıdır. Bu ölçek, özellikle çocuk ve ergen popülasyonlarında **irritabilite** (huzursuzluk, çabuk sinirlenme ve öfke patlamaları) şiddetini standart bir şekilde ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Sunulan çalışmada, Yalın-Sapmaz ve arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilen ve ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini, yani geçerlilik ve güvenilirliğini, Türk popülasyonunda değerlendirmeyi amaçlayan bir uyarlama çalışmasıdır.

Bu uyarlama, DSM-5'in kesitsel semptom alanlarına yönelik araçların Türkiye'deki klinik ve araştırma çalışmalarına kazandırılması açısından önem taşımaktadır. Ölçek, çeşitli psikiyatrik tanılarda ortak olarak görülebilen ve klinik öneme sahip olan irritabilite düzeyinin takibini sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

DSM-5, İrritabilite, Düzey 2 Ölçek, Psikometri, Geçerlilik, Güvenilirlik, Çocuk Psikiyatrisi, Duygudurum Düzenleme Bozuklukları.

Yazarlar

Yalın-Sapmaz, İ., Yalın, N., Ergin, C., Öztekin, S., Şentürk, B. P., Şanal, N., ... ve Aydemir, Ö. (Sorumlu Yazar: **Şermin YALIN SAPMAZ**)

Amaç

DSM-5 Düzey 2 İrritabilite Ölçeği'nin temel amacı, DSM-5'te tanımlanan Düzey 2 kesitsel semptom ölçümlerinden biri olarak, bireylerdeki **irritabilite** semptomlarının şiddetini ve sıklığını standardize edilmiş bir yöntemle değerlendirmektir. Bu, klinisyenlere, hastaların temel tanısının ötesinde, kesitsel olarak önemli olan bu semptom alanının takip etme imkanı sunar.

Türkçe adaptasyon çalışmasının özel amacı ise, orijinal ölçeğin dilsel ve kültürel geçerliliğini sağlayarak, Türk popülasyonunda güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olarak kullanılabilirliğini kanıtlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki ruh sağlığı uzmanları ve araştırmacıları, uluslararası standartlara uygun bir araçla irritabilite düzeyini ölçebilmektedir.

Yapı

Ölçek, psikolojik bir yapı olarak **İrritabiliteyi** ölçmektedir. İrritabilite, genellikle aşırı tepkisellik,

düşük engellenme toleransı, sık sık öfke nöbetleri ve sürekli asabi bir ruh hali ile karakterize edilen bir duygudurum düzenleme sorunudur. Bu yapı, özellikle Yetkç Duygudurum Düzenleme Bozukluğu (DMDD), Karşı Gelme Bozukluğu (ODD) ve Major Depresif Bozukluk gibi çeşitli psikiyatrik bozuklukların önemli bir bileşenidir.

DSM-5 Düzey 2 ölçekleri, spesifik bir tanı koymaktan ziyade, farklı tanıları arasında ortak olarak görülen ve tedavinin odağı olabilecek semptom boyutlarını (kesitsel boyutlar) deklendirmeye odaklanır. Bu nedenle, İrritabilite Ölçeği, bu semptomun şiddetini spektrum boyunca yakalamayı hedefler.

Geçerlik

Yalın-Sapmaz ve arkadaşları (2017) tarafından yürütülen adaptasyon çalışmasında, ölçeğin yapısal ve eşzamanlı **geçerliliği** detaylıca incelenmiştir. Yapılan analizlerde, Türkçe formun, orijinal ölçeğin ölçtüğü **irritabilite** yapısını başarıyla temsil ettiğini gösteren bulgular elde edilmiştir.

Genellikle, eşzamanlı geçerlik kapsamında, ölçeğin puanlarının benzer yapıları ölçen diğer geçerli araçlarla (örneğin, öfke veya agresyon ölçekleri) yüksek korelasyon göstermesi beklenir. Bu çalışmada, ölçeğin klinik açıdan ilgili tanılarıyla (örneğin, yetkç davranış bozuklukları) beklenen ilişkileri sergilediğini, böylece Türk popülasyonunda geçerli bir ölçüm sunduğunu ortaya koymuştur.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirliği**, iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve muhtemelen test-tekrar test yöntemleri kullanılarak deklendirilmiştir. İç tutarlılık analizleri, ölçek maddelerinin aynı psikolojik yapıyı ölçmede ne kadar tutarlı olduğunu gösteren yüksek değerler vermiştir.

Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve güvenilir bir toplu puan oluşturduğunu teyit etmektedir. Bu psikometrik özellikler, ölçeğin ölçümlerinin rastgele hatadan arındırılmış olduğunu ve klinik uygulamalar ile araştırmalarda kararlı sonuçlar sağlayabileceğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Türkçe formun yapısal geçerliliğini desteklemek amacıyla faktör analizi teknikleri (genellikle Açıklayıcı veya Doğrulayıcı Faktör Analizi) uygulanmıştır. Bu analizler, ölçeğin maddelerinin tek bir temel faktör altında toplandığını doğrulamayı amaçlamıştır, zira DSM-5 Düzey 2 ölçümleri tek bir kesitsel semptom alanına odaklanmaktadır. Faktör yapısının orijinal ölçekle uyumlu olması, çeviri ve uyarlamaların yapısal eşdeğerliğini kanıtlamaktadır.

Araç

Test Çeşidi: Uyarlama

Biçim: Orijinal DSM-5 Düzey 2 ölçümleri tipik olarak 5 noktalı Likert tipi bir derecelendirme formatına sahiptir.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Çocuk ve Ergenler

Yaş Grubu: Araştırma makalesinin içeriğine bağlı olarak, genellikle 6-17 yaş aralığındaki çocuk ve ergenler.

Popülasyon Detayları: Klinik örneklem ve/veya genel popülasyondan Türk çocuk ve ergenleri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (ergenler için) veya ebeveyn/bakım veren kişi bildirim (küçük çocuklar için).

Anahtar Kelimeler

İrritabilite Ölçeği, Psikometri, Uyarlama, Çocuk Ruh Sağlığı, Psikometrik Özellikler, Duygusal Düzensizlik, İddet Değerlendirmesi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir

Bağlantı E-posta Adresleri: drserminyalin@hotmail.com (Sorumlu Yazar İletişim)

Yazın Adresi: Belirtilmemiştir

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, özellikle ticari veya büyük ölçekli araştırmalar için, telif hakkı ve izinler açısından sorumlu yazar (Sermin YALIN SAPMAZ) ile iletişime geçmeyi gerektirebilir. Testin orijinal (İngilizce) versiyonunun telif hakkı Amerikan Psikiyatri Birliği'ne aittir.

Orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

[dsm-5-duzey-2-irritabilite-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Yal?n-Sapmaz, ?. Yal?n, N., Ergin, C., Öztekin, S., ?entürk, B. P., ?nal, N., ... ve Aydemir, Ö. (2017). DSM-5 Düzey 2 ?rritabilite Ölçe?i Türkçe formunun geçerlili?i ve güvenilirli?i. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sa?l??? Dergisi*, 24(1), 15-23.

DSM-5 Düzey 2 ?rritabilite Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in uygulama maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Ölçek maddelerine ve puanlama yönergelerine eri?im için, yukar?da belirtilen referans makaleye ba?vurulmas? veya sorumlu yazar ?ermin YALIN SAPMAZ ile resmi olarak ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM